

RÓLAM

Portré-interjú

Vlagyimir Szorokinnal, 2009

Vlagyimir Szorokin egyike azon kevés szerzőknek, akiknek regényei nemcsak a kifinomult entellektüel kritikusokból váltanak ki heves reakciókat, hanem az irodalomban kevésbé jártas honpolgárokból is. Néhány évvel ezelőtt a *Nasi* (Mieink) mozgalom túlságosan és szűziesen prúd tagjai Szorokin könyveit Lenszkij áriájára egy hatalmas véccészsébe dobálták bele.

Kezdetben semmi nem utalt arra, hogy Szorokin irodalmi pályafutása ilyen nagy botrányokat kavart: a moszkvai Olaj- és Gázipari Főiskolán szerzett gépészmérnöki képesítést, majd néhány évig könyvillusztrációk készítésével, festéssel és konceptuális művészettel foglalkozott. A hetvenes évek legvégén kezdett el írni, de a peresztrojkaig csak a *Búcsú a sortól* című regényét adták ki (1985-ben, Párizsban). Csak a kilencvenes évek közepétől lett világhírű, amikor már megjelenhettek a művei. A moszkvai konceptualista iskola íróinak legmarkánsabb képviselője, aki a végletekig vitte el a konceptualizmus módszerét. Annak ellenére, hogy irodalmi *enfant terrible* hírében áll, a visszafogott falusi életet kedveli, szeret bonyolult ételeket, például hallevest főzni, és sakkozni. Nem kedveli különösebben a szovjet rockot, Tarkovszkij filmjeit és általában a mondanivalóra kihegyezett művészfilmeket. 2008 decembere óta résztvevője a *Sznob* projektnek.

Lakóhely

Vnukovo

Születésnap

Augusztus 7.

Születési hely

Bikovo, Moszkva környékén

Szülei

„Jómódú értelmiségi családban nőttem fel. Moszkva környékén születtem, és három iskolába is jártam,

mert szüleim állandóan egyik helyről a másikra költöztek.”

„Nagyapám erdész volt. Gyermekkorom óta nagyon szeretem és jól ismerem az erdei és a falusi életet, a vadászatot, a halászatot. Az erdőt kiváltképp szeretem.”

Tanulmányai

A moszkvai Gubkin Olaj- és Gázipari Főiskolán szerzett gépészmérnöki képesítést.

Katonaság

Az olvasókat és a családját szolgálja.

Munkahelyek

A *Szmena* folyóiratnál dolgozott egy évig, ahonnan azért rúgták ki, mert nem volt hajlandó belépni a Komszomolba.

Két év a tokiói Kanda Gaigo Egyetemen.

„1975-ben kerültem az underground művészetbe, mégpedig festőként. Viszont éppen a moszkvai underground képzőművészet ösztönzött arra, hogy irodalommal kezdjek el foglalkozni. Pont a festők biztattak, nem az írók. Jó kis paradoxon.”

Tudományos fokozatok és címek

Nincsenek és aligha lesznek.

Miket csinált

Regények:

Norma, Búcsú a sortól. „Hamar áttértem a keményvonalas szoc-art prózára. Jobban bíztam benne. 1985-ben volt az első publikációm, a *Búcsú a sortól* Párizsban jelent meg. Szerencsére nem nagyon törtem magam, hogy orosz emigráns folyóiratokban jelenjek meg. Valójában jó volt, hogy kivártam, és a *Szintaxis*ban meg is jelent a *Búcsú a sortól*. Ez teljesen lecsillapította az első publikáció heves vágyát. Nagyon nem volt rossz az akkori időkben egy párizsi első publikáció.”

Az első kommunista szombat, egy elbeszélés-gyűjtemény; Marina harmincadik szerelme, Regény, A négyek szíve, Szorokin-összes két kötetben, Kékháj, A jég, Bro útja.

„A *Bro útja* megírásához Hannoverbe utaztam, ösztöndíjat biztosítottak számomra, és azzal a házzal szemben utaltak ki nekem lakást, ahol Leibniz lakott. Ebben a lakásban volt egy furcsa, fāragott tálalószekrény, tizenkét fāból kifāragott apostollal. Két hónapig szemlélgettem ōket, és nagyon önmegtartóztató életet folytattam, csak sétálni és ebédelni jártam el. Űgy éltem, mint egy szerzetes.”

23 000, Az opricsnyik egy napja

Konsztantyin Borovoj, üzletember és politikus: „Nagyon tetszik minden, amit csinál. *Az opricsnyik egy napjában* több arcát mutatja, egyszerre bizonyult jó analitikusnak, filozófusnak és politikusnak. Az ilyen író ritka madár. Szorokin nagyon mély szerző, ez pengeéles irodalom. Nem lepődnék meg, ha kiátkoznā az egyház, mint Lev Tolsztojt, és betiltanāk.”

Eredmények

Belevert egy aranyszőget a Nagy Orosz Irodalom fejébe.

Közéleti tevékenység

Az Orosz PEN Club tagja.

Közéleti elismerések

Orosz Booker közönségdíjas. Az Andrej Belij-díj („Az orosz irodalomért kifejtett munkásságáért”) és a Szabadság-díj birtokosa. A német Kulturális Minisztérium díjának kitüntetettje.

Életének fontos eseményei

„Munkásságom egy bizonyos felvillanással kezdődött, amely akkor történt, amikor leestem az asztalról. Egy radiátorról másztam át az asztalra, leestem, és fennakadtam a kiálló vaspöckön – a régi radiátorokon még van ilyen pöcök, ma ilyen már nem gyārtanak. A pöcök beleállt a tarkómba. Szerencsére nem történt semmi komolyabb, de később látomásaim kezdődtek, és úgy éreztem, mintha két világban léteztem volna egyszerre. Elkülönült a valóság és a képzelet. És a képzelt dolgok átfolytak az egyik világból a másikba. Megeredt az ihlet szökökútjának áradata. Eleinte ez abban fejeződött ki, hogy olyan elmejátékokat találtam ki, amelyeknek lényege a párhuzamos világok megalkotása volt.”

Találmányai, felfedezései

A boro dialektika.¹

Mit leplezett le

A szocreál módszerét. Ami később össze is omlott.

Botrányai

Bekerült egy botrányhíradóba bűncselekményre való buzdítás kapcsán, a „pornográf tartalom terjesztése” cikkely alapján. Erre a *Kékháj* szolgáltatott ürügyet. Később ejtették a vádatokat.

2005-ben az „Együtt megyünk” mozgalom tagjai rituálisan lehúzták Szorokin könyveit egy vécén. A botrány Leonyid Gyeszjatnyikov *Rosenthal gyermekei* című operája körül lángolt fel, amelynek Szorokin írta a librettóját. Az Állami Dumában vitát tartottak a Bolsojban lezajlott bemutatóról. Az Egységes Oroszország Párt egyik tagja, Szergej Nyeverov akkor jelentette be, hogy az ország legnagyobb színházában „pornográf” színművet játszanak, és javasolta, hogy bízzák meg a kulturális bizottságot azzal, hogy információt szolgáltatassanak a képviselőknek a darab színpadra állításáról.

„Amikor felhívtak, és elmesélték nekem ezt a performanszt, hogy a Bolsoj előtt Lenszkij áriájára szagatják szét és dobálják bele könyveimet egy hatalmas vécészsébe, rájöttem, hogy tulajdonképpen az egyik elbeszélésem cselekményébe kerültem bele, és ennek megfelelően ironikusan álltam hozzá a dologhoz. De amikor az »együttmenők« szerelőknek álcázva jöttek el hozzám, és megmutatták a megrendelést, hogy börtönrácsokat fognak tenni az ablakaimra, kijózanodtam. Alig egy hét múlva bünygyi eljárás kezdődött ellenem. Aranyos, nem?”

Mi érdekli

Szereti a fákat nézni, sakkozni, barátokkal és kutyákkal beszélgetni, főzni, távoli országokba utazni.

Mit kedvel

Amikor az erdő, a gombák és az ősz illatozik.

A főzést.

„...bármit, ami jó bonyolult és sok időt igényel. Például a három halból készült hallevest. A hármas halleves főzésénél nincsen jobb időtöltés. Amikor tényleg sehogy sem megy az írás, akkor nagyon segít a hármas hallevés. Amúgy is szeretek főzni. De minden más gyorsan elkészül.”

A pingpongot.

„Szeretek pingpongozni, igaz, ahhoz már nem elég a számítógép, ahhoz élő partner kell.”

Síelni Moszkva környékén.

Okos emberekkel főzni és inni.

Na és amit egyáltalán nem szeret

A gint és az édes borokat.

A tömeget.

A szovjet rockot és a SzU-t.

A parfüm illatát.

Putyin gárdáját.

A vastag irod. folyóiratainkat.

A Seremetyevo-2 illatát.

A futballt és a futballfanatikusokat.

A szovjet „parallel filmművészet”-et.

A SzU utáni nosztalgiát bárkinél, akár öregnél, akár fiatalnál.

Az olyasféle közönséges nőket, mint Pugacsova.

Az álma

Igazán szabaddá válni. Kívül-belül. Persze ez utópia...

Család

Felesége, Irina.

„Huszoney éves voltam, ő tizennyolc. Egy közös barátónk látott minket külön-külön, és nagyon be akart mutatni minket egymásnak. Azt mondta, hogy szerinte nagyon hasonlítunk egymásra, és neki köszönhető, hogy megismerkedtünk. Egy évvel később összeházasodtunk.”

Ikerlányai, Ánya és Mása.

És egyáltalán...

„Úgy látom, hogy a nyelv szintjén új anyag körvonalazódik. Benne van a levegőben ez az új jelenség. Oroszország egyre inkább a groteszk országává válik, ahogy ez Gogol idejében volt, vagy ahogy a Szovjetunió idejében. A groteszk mindig más alakot ölt. Oroszországban van mit megírni. Az író sosem unatkozik, ha jó író.”

„Vannak írók, akik nem is teljesen tudatosan nosztalgikusan gondolnak vissza a totalitárius nagyhatalom erejére. Szerintem ez naivitás. Megfelelnek a totalitárius rezsimek lényegéről: a birodalmi erő mindig az egyes emberek iránti közönyre épül. Ebben állt a szovjet állam embertelensége is, amely az emberekre csupán építőanyagként tekintett. És egyáltalán, azt tanácsolnám a fiatal íróknak, hogy olvassák el *A Gulag szigetcsoportot*. Szerintem nagy könyv, rámutat a totalitárius rezsim rákfenéire. Egy ilyen ország sosem lesz anyja a polgárainak. Az ilyen ország egy hideg, pragmatikus kreatúra.”

Fordította Murányi Márk

* Utalás Szorokin *Zemljanka* című művére, amely egy lövészárk fedezékében játszódik a II. világháborús fronton. Egy újságból vett cikk abszurd, parodisztikus, nonszensz címe: „A boro mennyiségi változásainak átcspása minőségibe”. Lásd <https://www.srkn.ru/texts/zemlyanka1.shtml>